

פאבלובה וקונסטנטינובה

בימי הצאר ניקולאי הראשון, הורשה למספר יהודים להתיישב על הקרקע במקומות מעטים ברוסיה. זכתה רוז'ינוי, ועל ידה הוקמו שתי מושבות חקלאיות: פאבלובה וקונסטנטינובה. וכך מספר עליהן יוסף סטארעוועלסקי ב"המליץ" 1887 (242):

"המושבה נוסדה ע"י שלושים משפחות. חמש-עשרה נאחזו בה בשנת 1850 ועוד חמש-עשרה בשנת 1851. אלה באו לכאן מיאשינובקה, פיעסק, ליסקובה וולקוביסק. בתחילה היו לנו שנים רעות, כי אדמתנו לא נתנה יכולה, והיוקר האמיר, ולולא העבודה בבית-החרושת לבגדי צמר מיסודם של בני פינס ברוז'ינוי, היינו גורעים מרעב. לאט-לאט החזקנו מעמד. האדמה הוטבה בזבל, שקנינו במיטב כספנו ברוז'ינוי, בהמותינו מתרבות, ומתפרנסים אנו בכבוד מיבול אדמתנו וחלב פרותינו. יש לנו כעת עשרים וחמש חלקות שדה כמספר המשפחות. מספר הנפשות: מאה-ועשרים זכרים ומאה-עשרים וארבע נקבות. משלושים המשפחות שנאחזו אז, חזרו לעריהן חמש, והאדמה לוקחה מהן על ידי הממשלה, במשך חמש השנים הראשונות, בהיותם בלתי מוכשרים לאדמה. כל חלקה — עשרים דיסיאטין: שלושה מהם — אחו, אחד לבנינים ולגינה וששה עשר — לעיבוד ולזריעת כל התבואות למיניהן. בעלי-המלאכה שבתוכנו: תשעה בוני בתים, שבעה עושי-מלאכה בבתי-החרושת, שלושה חייטים, ארבעה רצענים, שלושה חרשי קיר, אחד יוצר כלי חרס, אחד חרש עצים (גגר), שני חרשי ברזל (נפחים), שני טבחים, (קצבים), ובעתים הפנויות יעסקו גם במלאכת העגלונות בעיר. בקולוניה קונסטנטינובה, מעברה השני של רוז'ינוי, אחת עשרה משפחות. חרוצים היו האיכרים העברים, ולא מעט משעות היום דרשה מהם עבודת האדמה, אך הם קבעו עתים גם לעבודה, גם לתורה. וכך מספר עליהם יוסף סטארעוועלסקי ב"המליץ" שנה ב' 1862 (11, 13):

"י"ב שנה לפני זה הגיעו שלשים משפחות לפאבלובה. שבע שנים היינו ברעב ובמחסור. בכל זאת כבר בנינו בחמש השנים הראשונות בית-מדרש משלנו, מבלי להיוקק למישהו, ואפילו לא לגביר המנוח אריה ליב פינס. בכוחותינו אנו עשינו את הכל, וזה כחמש שנים שהזמנו אלינו רב, ברסמכא ומורה. נותנים לו תבואה לפרנסת בני ביתו, ומדור (מעון), עצים ונרות ואף א' רובל מדי שבוע בשבוע. כל יום, בין מנחה למעריב, הוא מלמד "חיי-אדם" ותנ"ך. בשבת מלמד פרשת השבוע וב"שבת מברכים" — שוחרם למוסר.

מערב ראש-חודש השוון עד האביב לומדים יותר: תנ"ך ומשניות, וישנם כאלה, הלומדים גם גמרא. בין מנחה למעריב הלימוד כנהוג, וישנם שנשארים גם אחרי-כך ולומדים. ה"חדר" לילדים הוא "בעזרת נשים" ושלוש מדרגות (כתות) לו ושלושה מורים. שכרם מהורי הילדים. גם השפה הרוסית נלמדת שם.

אריה רוזנסקי (כפר בצרון)